

14. 4. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé - publikován dosud neveřejný algoritmus

Před necelým rokem vyšel na tomto portálu můj článek[1] o tehdy čerstvě zveřejněné metodice Nejvyššího soudu, která v reakci na vágní ustanovení § 2958 NOZ stanovila bližší pravidla pro výpočet kompenzace bolesti a ztížení společenského uplatnění. Tuto metodiku jsem přivítal jakožto prostředek pro zvýšení právní jistoty všech zainteresovaných subjektů i jakožto platformu pro mimosoudní vyřešení sporů. Na druhou stranu jsem (kromě příliš nízkého nastaveného odškodnění bolesti) kritizoval naprostou absenci pravidel pro stanovení váhy jednotlivých omezení lidského života pro účely kompenzace ztížení společenského uplatnění. Musím ocenit, že na tuto kritiku Nejvyšší soud nedávno zareagoval doplněním „váhového“ algoritmu do předmětné metodiky. Bohužel však jde o algoritmus natolik nivelizační, že do budoucna bude jistě nutné provést jeho úpravy tak, aby lépe zohledňoval závažnost jednotlivých omezení lidského života.

Malé opakování na začátek

Pro ty, kdož nečetli můj předchozí článek na toto téma, stručně připomínám, že jde o Metodiku Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (dále jen „**Metodika**“), která byla vypracována ve spolupráci se zástupci odborné veřejnosti a dne 12. 3. 2014 projednána Občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu za účelem výkladu § 2958 NOZ, který celou problematiku odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění staví na značně vágních pojmech „plného vyvážení újmy“ a „zásadách slušnosti“. Metodika byla následně publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 63/2014.

Ve vztahu ke **kompenzaci bolesti** byl Metodikou v principu převzat bodový systém zrušené náhradové vyhlášky č. [440/2001](#) Sb., tedy tzv. etiologický přístup (zohlednění příčiny) vycházející z klasifikace bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů či částí těla s tím, že tato klasifikace byla předtím podrobena revizi odborných lékařských společností a v návaznosti na to byly pozměněny bodové proporce mezi jednotlivými bolestivými stavy. Naopak ve vztahu ke **kompenzaci ztížení společenského uplatnění** bylo Metodikou přistoupeno k vytvoření zcela nového systému, neboť etiologický charakter klasifikace zrušené náhradové vyhlášky byl pro tyto účely dosti nevhodný – je totiž v zásadě jedno, jaká příčina způsobila poškozenému trvalý zásah do jednotlivých komponent jeho života, a proto je poškozenému třeba tyto překážky jeho lepší budoucnosti adekvátně finančně kompenzovat s ohledem na jejich charakter (zohlednění následku).

Redakční oprava Metodiky

Jak vyplývá již z úvodu, v textu Metodiky došlo nedávno k některým změnám. Konkrétně jde o změny provedené prostřednictvím „redakční opravy k odstranění technických chyb a nepřesností“, která byla publikována v první letošní Sběrce soudních rozhodnutí a stanovisek, tedy v čísle 1/2015 (dále jen „**Redakční oprava Metodiky**“). Ta obsahuje celkem tři změny, přičemž se domnívám, že až na jednu výjimku *obsahově* nejde o redakční opravy, nýbrž o meritorní změny, resp. doplnění Metodiky. To však s ohledem na *faktickou*, nikoliv formální závaznost Metodiky není pro posouzení těchto změn zásadní. Tento článek se věnuje z meritorního hlediska nejpodstatnější změně, a to již avizovanému algoritmu pro stanovení váhy jednotlivých omezení lidského života. Zbylé dvě změny, jakož i další související změny, ke kterým v mezidobí došlo, budou předmětem mého příštího článku, který by měl na tomto portálu vyjít cca za měsíc.

Opět menší opakování

Metodikou nově zavedený systém vychází z identifikace rozsahu postižení či omezení z pohledu všech myslitelných stránek lidského života, tzv. domén. Jako katalog oblastí lidského života Metodika využívá upravenou Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví (dále též jen „**MKF**“), vypracovanou Světovou zdravotnickou organizací. Konkrétně je pro účely Metodiky využita a upravena 3. část MKF, nazvaná „Aktivity a participace“. Jednotlivé aktivity a participace jsou v MKF i Metodice **rozděleny do 9 kapitol**, jako např. Učení se a aplikace znalostí, Komunikace, Pohyblivost, Péče o sebe, Život v domácnosti či Život komunitní, sociální a občanský (názvy těchto kapitol jsou v MKF i Metodice téměř totožné, liší se v zásadě pouze v rámci překladatelské licence).

V rámci **dvoustupňové klasifikace** pak každá z těchto 9 kapitol obsahuje **různý počet konkrétních domén**, např. kapitola 5 (Péče o sebe) obsahuje 7 domén týkajících se soběstačnosti, konkrétně pak d 510 – sám se umýt, d 520 – péče o části těla, d 530 – používání toalety, d 540 – oblékání, d 550 – jídlo, d 560 – pití, d 570 – péče o své zdraví. Počet domén v jednotlivých kapitolách se pohybuje v rozmezí 4 domény až 16 domén, v konečném součtu jde o 73 domén.

Má předchozí kritika směřovala ke skutečnosti, že v Metodice zcela absentovala pravidla pro stanovení váhy jednotlivých omezení lidského života (domén). Metodika totiž uváděla toliko, že výsledné procentní omezení poškozeného ve všech oblastech společenského uplatnění se zjistí jako „**vážený průměr jednotlivých kapitol**“, aniž ovšem bylo jakkoliv stanoveno, jaká je váha každé z celkem 9 kapitol, resp. jaká je též **váha jednotlivých domén** v rámci každé z těchto kapitol. Jak měl uživatel Metodiky zjistit výsledné procentní omezení poškozeného ve všech oblastech společenského uplatnění, když nikde nebyly stanoveny váhy jednotlivých domén za účelem stanovení váženého průměru? Metodika za účelem výpočtu výsledného procenta odkazuje na webové rozhraní www.ztizeni.cz, bez stanovení vah jednotlivých domén přímo v Metodice však toto rozhraní má charakter jakési „černé skříňky“, která sice vyprodukuje určitou finální hodnotu, nicméně bez toho, aby její uživatel znal (a mohl si případně nezávisle odkontrolovat) algoritmus, na jehož základě byla tato hodnota vypočítána.

Stanovení pravidel pro stanovení váhy jednotlivých položek (opuštění „principu černé skříňky“)

Jak jsem uvedl již výše, s obsahem mé kritiky se Nejvyšší soud v mezidobí vypořádal. Konkrétně tak, že v bodě 3 Redakční opravy Metodiky stanovil, že **váha jednotlivých domén nejprve v rámci kapitoly a poté i jednotlivých kapitol v rámci celku je stejná**. Proto se zjištěné procentní vyjádření ztráty životních příležitostí (vyjadřující stupeň omezení) dle Redakční opravy Metodiky u každé domény násobí její relativní váhou v rámci kapitoly – např. ve shora již zmíněné kapitole 5 (Péče o sebe) má každá ze 7 v ní obsažených domén relativní váhu 0,1429 (1/7, jednu sedminu), či v

kapitole 9 (Život komunitní, sociální a občanský) je každé ze 4 tam uvedených domén přiřazena relativní váha 0,25 (1/4, jedna čtvrtina). Takto korigovaná procenta se dle Redakční opravy Metodiky v rámci jednotlivých kapitol sečítají, a za každou kapitolu se tak dosahuje celkové korigované procento. Jak bylo citováno výše, i váha jednotlivých 9 kapitol je dle Redakční opravy Metodiky shodná, čemuž odpovídá relativní váha 0,1111 (1/9, jedna devítina) každé kapitoly, a proto **součet těchto kapitolám odpovídajících korigovaných procent dává výsledné procento omezení funkčních schopností v rozsahu 0 - 100 %** (kde 100 % odpovídá úplnému vyřazení přeživšího poškozeného ze všech sfér společenského zapojení).

Hodnocení Metodikou zvoleného řešení (ne příliš přívětivé)

Se stanovením vah jednotlivých omezení lidského života se tedy Nejvyšší soud vypořádal tak, že „**váha je u všech stejná**“, tedy bohužel tím nejjednodušším možným způsobem.

Nepřekvapí proto, že jde zároveň **o způsob nejméně přiléhavý**, což jinak propracovanou Metodiku do určité míry zbytečně znehodnocuje. A to nemluvím o tom, že Metodika popírá sama sebe, když pro účely jí deklarovaného „váženého průměru“ stanoví u všech relevantních hodnot **stejnou váhu**, což je ovšem postup pro výpočet běžného *aritmetického* průměru. Základním problémem Metodiky je totiž skutečnost, že tato **vsutku absolutní nivelizace** všech v úvahu připadajících omezení lidského života (domén) **jednoduše neodpovídá běžné realitě**.

Vezměme si například jednotlivé domény kapitoly 5 (Péče o sebe). Je přeci zřejmé, že nedostatek soběstačnosti v oblasti uspokojování základních lidských potřeb (jídlo - d 550, pití - d 560, používání toalety - d 530) bude poškozeným vnímán výrazně negativněji než nedostatek soběstačnosti např. v oblasti péče o své zdraví (d 570) či oblékání (d 540). V rámci Metodikou zaváděné „**doménové nivelizace**“ docházíme i k takovým absurditám, jako že v rámci kapitoly 7 (Mezilidská jednání a vztahy) jsou na stejnou roveň kladeny omezení v oblasti intimních vztahů (d 770) či rodinných vztahů (d 760) na straně jedné a omezení v oblasti jednání s cizími lidmi (d 730) či formálních společenských vztahů (d 740) na straně druhé. Jaké procento lidí skutečně vnímá tato omezení jako rovnocenná?

Zjevná nerovnováha je i mezi jednotlivými 9 kapitolami aktivit a participací, do kterých jsou jednotlivé domény (nestejněměrně) rozříděny. I zde je totiž evidentní, že „elementárnější“ kapitoly jako Komunikace, Pohyblivost či Péče o sebe by měly mít větší váhu než například „nadstavbová“ kapitola Život komunitní, sociální a občanský, přesto však má každá z těchto kapitol stejnou relativní váhu ve výši 0,1111 (1/9).

Při tomto rovnostářském přístupu každá z „méně podstatných“ kapitol rozměšňuje význam kapitol se závažnějšími omezeními lidského života, a naopak uměle navyšuje význam vlastní; obdobně to ostatně platí i pro vztah jednotlivých domén navzájem. Konečným důsledkem je to, že výsledné procentní vyjádření omezení poškozeného **bude neadekvátně deformováno** oproti objektivně existujícímu stavu, odpovídajícímu subjektivnímu vnímání průměrného poškozeného.

Na tomto místě je vhodné připomenout, že **cílem již zmiňované Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví**, ze které vyšla i Metodika, bylo zejména zavést společný jazyk při popisování zdraví a ke zdraví se vztahujících stavů, resp. poskytnout systematické kódovací schéma pro systémy zdravotnických informací, a tím mj. umožnit srovnání dat mezi zeměmi, disciplínami zdravotní péče, službami a časem. MKF je tedy vhodná též pro stanovení určitého katalogu oblastí lidského života pro účely Metodiky, nicméně z MKF nikde nevyplývá, že by jednotlivé domény měly být rovnocenné - **jde skutečně pouze jenom o katalog**, jehož jednotlivé položky vyplňují víceméně kompletní škálu oblastí lidského života, od uspokojování základních lidských potřeb až po rekreaci a trávení volného času.

V rámci objektivitu je nutno uvést, že čím větší bude ublížení na zdraví představovat zásah do jednotlivých oblastí lidského života, tím méně bude v *obecné rovině* nivelizační přístup zvolený Metodikou zkreslovat (směrem dolů) výsledné procento omezení lidského života poškozeného. Důvodem je mj. skutečnost, že omezení v oblasti uspokojování základních lidských potřeb bude většinou znamenat i omezení v „nadvstavbových“ oblastech lidského života. **Většina** posuzovaných ztížení společenského uplatnění však **bude spíše v kategorii lehčích či středně těžkých**. Vzhledem k celkovému počtu 73 domén tak vznikne nespočet kombinací, kdy výsledné procento bude nepřiléhavě deformováno ať již směrem dolů či nahoru.

Pokud si mohu dovolit určitou nadsázku, vznikla u kompenzace ztížení společenského uplatnění situace obdobná tomu, jako kdyby u kompenzace bolesti, která také vychází z určitého katalogu (v daném případě z klasifikace bolestivých stavů), byla každému bolestivému stavu přiřazena stejná hodnota, ať by šlo o povrchovou ránu předloktí či např. zlomeninu spodiny lebeční.

Závěr - jak dál?

Byl bych nerad, kdyby můj článek vyzněl jako kritika Metodiky jako takové, neboť ta je jednoznačně přínosem a já i nadále patřím mezi její podporovatele. Stejně tak jsem si vědom toho, že je snadnější kritizovat jednotlivé dílčí aspekty než bezchybně vytvořit jakékoliv rozsáhlejší dílo, jakým je právě i Metodika. Mojí snahou je proto v rámci odborné diskuse toliko přispět k tomu, aby **Metodika v rámci nastavení vah jednotlivých domén mnohem věrněji než doposud zohledňovala skutečný význam jednotlivých zásahů do lidského života**. Domnívám se, že zatímco právní kostra kompenzace ztížení společenského uplatnění je v Metodice nastavena správně, došlo k určitému podcenění praktické stránky celé věci, zejména pak posouzení skutečného obsahu jednotlivých omezení lidského života a jejich **vnímání ze strany průměrného poškozeného**. Je zřejmé, že toto není práce pro soudce Nejvyššího soudu, ale pro psychology a jiné odborníky, případně odborné společnosti, nicméně jde **v zásadě o totožný proces**, jaký byl při přípravě Metodiky zvolen v případě stanovení bodových hodnot jednotlivých bolestivých stavů. Bylo-li možné přiřadit bodové hodnoty (a tedy i relativní váhu) mnoha stovkám bolestivých stavů, mělo být to jít i v případě 73 domén vztahujících se ke ztížení společenského uplatnění. Nebude to jistě jednoduché, ale až se to podaří, bude Metodika mnohem lépe než nyní plnit svůj účel skutečně spravedlivého ohodnocení újmy vzniklé ublížením na zdraví.

MUDr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

[1] Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví - zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná, Dr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M. - dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)